

Rapport enligt motion nummer 31 från SKB föreningsstämma 2023

Erfarenheter av användning av japanska bidétoaletter på den
svenska bostadsmarknaden

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
Bakgrund.....	3
Uppdraget.....	3
Syfte	3
Mål	3
Metod och avgränsningar.....	3
Arbetsgruppen	3
Sammanfattning.....	4
Slutsatser.....	4
Undersökning	7
Studiebesök hos IFÖ.....	7
Undersökning från sanitetsleverantören Grohe	7
Pilotprojekt högteknologiska toaletter i Göteborg stad.....	7
Projektet Eco Now House 2.0.....	9

Bakgrund

Inför föreningsårsstämman 2023 inkom en motion skriven av Claes Tjäder, köande och Karin Harrius, köande fullmäktigesuppleant. Motionen avsåg ökad användning av så kallade japanska bidétoaletter.

I motionen hemställdes att SKBs föreningsstämma skulle ge styrelsen två uppdrag

- **att** uppdra till styrelsen att undersöka förutsättningarna för att boende mot avgift ska kunna få pröva japanska bidétoaletter
- **att** uppdra till styrelsen att undersöka erfarenheterna av användning av japanska bidétoaletter på den svenska bostadsmarknaden

Föreningsstämman beslutade att avslå den första att-satsen och att bifalla den andra. Denna rapport redovisar resultatet av undersökningen i enlighet med den andra att-satsen.

Uppdraget

Syfte

På föreningsårsstämman 2023 gavs styrelsen i uppdrag att undersöka erfarenheterna av användning av japanska bidétoaletter på den svenska bostadsmarknaden. Styrelsen har uppdragit åt ledningen i SKB att genomföra uppdraget och rapportera resultatet.

Mål

Resultatet från undersökningen ska rapporteras till styrelsen. Rapporten granskar också översiktligt konsekvenserna vid installation och drift av japanska bidétoaletter i nya och befintliga flerfamiljshus. Avsikten är att ge styrelsen, både användarerfarenheter och översikt över vad det innebär för verksamheten att installera japanska bidétoaletter i SKBs bostäder.

Metod och avgränsningar

Metod

Undersökningen har genomförts med hjälp av desktopresearch och studiebesök.

Avgränsningar

Undersökningen utgår ifrån användarerfarenheter av japanska bidétoaletter från olika varumärken. Studiebesök gjordes på IFÖ då det är deras produkter som SKB vanligtvis använder.

Arbetsgruppen

Fastighetsutvecklingsavdelningen har ansvarat för undersökningen och framtagandet av denna rapport. I arbetsgruppen har Pia Onevi, Jasmina Öhman, Ulf Jonsson, och Mikael Johansson ingått.

Tidsåtgång

Uppdraget inkom under våren 2023 och återrapporteras till styrelsen mars 2025. Denna typ av uppdrag är ofta utanför verksamhetens ordinarie plan och kan ha varierande handläggningstider beroende på deras art och styrelsens prioritering.

Sammanfattning

Undersökningen visar en mycket begränsad användning av japanska bidétoaletter i Sverige. En webbundersökning från 2019, gjord på uppdrag av Grohe Sverige, visar att det var så lite som 2 procent som har dessa installerade i hemmet. Det är svårt att samla information om användarerfarenhet då dessa toaletter oftast återfinns i enfamiljshus. Det finns några undersökningar gjorda på uppdrag av företag som har ett eget intresse av att sälja produkten och dessa är inte tillgängliga att få tag på i sin helhet. Det finns inga utredningar som verifierar att äldre skulle klara sig bättre själva med denna typ av toalett däremot så upplever personer med funktionsvariationer, som lever i egna boenden, sig få en större självständighet. Det finns en viss skepsis mot produkten, då traditionella svenska toalettvänor skiljer sig från de asiatiska. Det verkar dock som att intresset ökar kopplat till toalettens komfort och hygien, så en viss kulturell anpassning verkar pågå.

Slutsatser

Den samlade bedömningen är att SKB i dagsläget inte bör erbjuda japanska bidétoaletter som tillval i SKBs befintliga bestånd. Bedömningen baserar sig främst på de utökade installationskostnaderna samt organisatoriska och driftstekniska resurser som skulle krävas för att tillgodose enskilda individers behov. Därtill blir frågan om ersättning från hyresgästen komplicerad att besluta. Slutsatserna från undersökningen ger indikationer att inte heller nyproduktionen skulle gynnas av installationer av japanska bidétoaletter även om det skulle vara standard i ett helt hus. Skälen är delvis samma som för det befintliga beståndet men även att en lösning för att säkerställa drift under till exempel strömavbrott troligen skulle tynga investeringskalkylen.

Efterfrågan och marknadstrender

Bidétoaletter av japansk modell har framför allt efterfrågats i nyproducerat premiumsegment av bostäder, företrädesvis i enfamiljshus. Hållbarhet och ökad hygien med minskat behov av toalettpapper har varit starka säljargument. Installationen av dessa toaletter uppfattas ofta som en modern och lyxig funktion i bostaden. Viss testning pågår i äldreboenden som har anställd personal.

Användarupplevelse och sociala aspekter

Många användare rapporterar hög nöjdhet med funktionerna, särskilt upplevelsen av ökad komfort och hygien. Toaletten minskar risken för spridning av bakterier och förbrukning av toalettpapper. Det har dock visat sig att flera användare initialt haft svårigheter med tekniska funktioner eller uppfattat inlärningskurvan som brant. Detta skulle innebära ett utökat ansvar för SKBs verksamhet att utbilda och stödja hyresgästerna i den tekniska användningen av toaletten. Uppdateringar av programvara kan behövas om toaletten styrs med digital kontroll.

Vid strömavbrott uppstår utmaningar i toalettens funktion och den blir svår att använda. Hur det går att säkerställa drift alternativt ersättningstoalletter vid strömavbrott är inte analyserat.

Installationsutmaningar och risker

Installation av bidétoaletter kräver tillgång till el- och vattenanslutning. Elanslutningen innebär oftast stora ingrepp i befintliga våtutrymmen och extra kostnader för anpassningar. I nyproduktionen behöver bland annat extra el installeras i våtutrymmena. Toalettens fläkt innehåller ofta ett kolfilter som tar bort dålig lukt och filterbyten behöver göras kontinuerligt. Det finns inte några tillförlitliga energiberäkningar för produkten och hur de påverkar hela byggnadens energiprestanda.

Branschregler för till exempel våtutrymme, el- och vatteninstallationer (ELSÄK-FS2021:5, Säker vatteninstallation 2021:2 och GVKs Säkra våtrum 2021) medför utmaningar för installation i befintliga badrum. Utöver det så kan även lagar och regler för tillgänglighet utgöra hinder i vissa bostäder, både avseende befintliga såväl som vid nyproduktion.

Miljömässiga effekter

Det finns relativt lite dokumenterat över de eventuella miljömässiga fördelarna som finns med japanska bidétoaletter. Huvudargumenten är framför allt en minskning av toalettpapper. Toaletten kräver strömförsörjning och här påstås det att förbrukningen är mycket låg. Utifrån den information som finns tillgänglig idag är det svårt att ta ställning till miljömässigt positiva eller negativa effekter.

Ekonomiska effekter

Konstaterade fakta är att inköpspriset är högre och installationen är mer komplicerad och kostnadskrävande än för en traditionell toalett. Lite eller ingen information finns gällande livscykelkostnader, energiprestanda eller klimatanalyser. Det framgår inte heller tydligt hur avkalkning, filterbyte, service och driftstörningar ska hanteras.

Det bedöms påverka SKBs ekonomi negativt eftersom installationskostnader, utbildning, support samt drift och skötsel kräver mer resurser än en traditionell toalett. Hantering vid strömavbrott är också omfattande och svårlöst.

Inköpsprisexempel

Vid studiebesöket hos IFÖ diskuterades flera olika Geberitmodeller, med en generell kostnadsuppskattning på ca 65 000kr exklusive moms. Priset inkluderar en utanpåliggande sanitetsmodul som för det mesta krävs vid installation i befintliga våtrum. Observera att detta enbart är inköpspris för produkten och det tillkommer demontering av befintlig toalett, eventuella ingrepp i befintliga våtrumsväggar för eldragning och övrig installation av den nya toaletten.

En golvstående traditionell toalett från IFÖ, till exempel Spira Art, kostar runt 5 000kr exklusive moms.

Det kan dock konstateras att prisbilden varierar mycket beroende på vilka funktioner som ska ingå i den japanska bidétoaletten och hur en befintlig toalett ser ut.

Geberit golvstående med sanitetsmodul Geberit monolith

Geberit vägghängd med inbyggd installation

IFÖ Spira Art golvstående

Undersökning

Studiebesök hos IFÖ

Studiebesök den 14 november 2023 hos IFÖ i Johanneshov. Vård för besöket var Morgan Forsberg, Manager Sales Force East. Hela arbetsgruppen deltog.

Slutsatser

Besöket gav en bra bild över hur bidétoaletter fungerar i sin helhet och vilka tekniska delar som är viktiga att ta i beaktan vid installation. Det framgår tydligt att det är både riskfyllt och kostnadskrävande att installera bidétoaletter i SKBs befintliga bostadsbestånd med rådande funktionskrav och branschregler. Delvis för att bidétoaletter förutsätter strömförsörjning och elkabel får inte förläggas med synlig dragning i våtrum enligt gällande elsäkerhetsföreskrifter.

Vid intervjun med Morgan Forsberg framkom det att merparten av deras kunder är villaägare som vill montera in bidétoalett av hygieniska skäl. Han informerade även om att olika typer av vårdboenden med såväl kommunala som privata aktörer har valt att pröva bidétoaletter i mindre skala i sin verksamhet.

Undersökning från sanitetsleverantören Grohe

Enligt Grohe Sverige har enbart 2 procent av Sveriges befolkning, vad Grohe kallar japanska duschtoaletter, installerade i hemmet. Detta är ett av flera resultat som går att utläsa i en undersökning genomförd av opinions- och marknadsundersökningsföretaget Ipsos Norm 2019 på uppdrag av Grohe Sverige (länk till pressmeddelande <https://www.mynewsdesk.com/se/grohe/pressreleases/ohygieniskt-obehagligt-och-dyrt-myter-som-faar-svenskarna-att-skippa-duschtoaletten-2927802>).

På frågan ”Skulle du vilja ha en duschtoalett/japansk toalett i ditt hem?” svarade deltagarna enligt följande:

Svar	Kvinna	Man	Totalt
Ja	15 %	13 %	17 %
Nej	48 %	46 %	49 %
Vet ej	37 %	40 %	33 %

En notering är att frågan inte är kopplad till någon betalningsvilja utan enbart till om man skulle vilja ha en i sitt hem.

Enligt Grohe Sveriges egna slutsatser beror det främst på okunskap att ca hälften av svenskarna inte vill ha en japansk duschtoalett.

Pilotprojekt högteknologiska toaletter i Göteborg stad

Bakgrund till pilotprojektet

Efter en motion till kommunfullmäktige beslutades i oktober 2017 att ge berörda nämnder uppdrag att installera högteknologiska toaletter på några utvalda äldreboenden, samt i ordinärt boende för personer med funktionsvariationer som ett pilotprojekt. (för att läsa hela ärendet hänvisas till Göteborg stads hemsida, sök på /kommun och politik/handlingar och protokoll/, KF 2017-10-19 § 33 Dnr 0629/17)

Berörda nämnder var:

- Fastighetsnämnden
- Lokalnämnden
- Stadsdelsnämnderna i Örgryte-Härlanda, Norra Hisingen, Centrum, Askim-Frölunda- Högsbo och Västra Göteborg

Återrapportering från nämnderna

Kommunfullmäktige godkände återrapporteringen av pilotprojektet den 16 juni 2020 (handling 2020 nr. 151)

Slutsatser äldreboenden

Under 2019 genomfördes en kartläggning och utvärdering av försök med högteknologiska toaletter i stadens vård- och omsorgsboenden. Kartläggningen omfattade samtliga stadsdelar. Enligt resultaten hade endast ett äldreboende implementerat en högteknologisk toalettlösning, specifikt en höj- och sänkbar funktion. Ingen stadsdel rapporterade lösningar av spol- och torktyp eller andra hygienstolar med duschfunktion.

Erfarenheter från Göteborgs stad visar att högteknologiska toaletter förbättrar både förflyttning och hygien, vilket ökar självständigheten hos omsorgstagare och förbättrar arbetsmiljön för medarbetare. Höga kostnader gör dock dessa lösningar svåra att erbjuda brett utan ekonomiskt stöd.

Slutsatser ordinärt boende för enskilda individer med funktionsvariationer

En undersökning från Fastighetsnämnden, genomförd hösten 2019, visade att 90 procent av de personer som fått bostadsanpassningsbidrag för bidétoalett mellan 2017 och 2019 var nöjda. Enkäten skickades till 93 personer med en svarsfrekvens på 63 procent. Höga kostnader gör att dessa lösningar kräver ekonomiskt stöd, vilket gör bostadsanpassningsbidraget avgörande.

Sammanfattning

Det är inte möjligt att dra några slutsatser om användningen av bidétoaletter i äldreboenden eftersom sådana inte var installerade under pilotprojektet. Enbart höj- och sänkbara toaletter testades med positiva resultat. I en artikel från tidningen "Mitt i" den 8 mars 2017 tillfrågades några boenden på ett äldreboende om inställningen till bidétoaletter och responsen var positiv.

Fastighetskontoret i Göteborgs stad genomförde en enkät som uppföljning på pilotprojektet. Enkäten skickades till personer med funktionsvariationer i eget boende som fått bidétoaletten installerad genom bostadsanpassningsbidrag från kommunen. Majoriteten av de individer som besvarade enkäten rapporterade att de är nöjda med bidétoaletten och upplever en ökad självständighet.

Projektet Eco Now House 2.0

Projektet utgick ifrån en befintlig 60-tals villa som totalrenoverades med hållbara material, klimatsmarta lösningar och den senaste tekniken. Två typer av bidétoaletter från Geberit installerades. Några bedömningar från familjen efter tre års användning av denna typ av toalett är hämtat ur ett blogginlägg.

Fördelar	Nackdelar
• känns fräschare och mer hygieniskt	• högre inköpspris, dyrare installation
• sparar in toapapper	• svårt att spola toaletten vid strömavbrott
• bekvämare och snyggare upplevelse	• kräver visst underhåll
• bra och snabb support	• oklara uppgifter för avkalkningsmedel